

Recenzja w postępowaniu o nadanie tytułu doktora habilitowanego w Dziedzinie Sztuki, dyscyplinie Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki wszczętym za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej przez Radę ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie na wniosek dr Jana Piechoty z dnia 15 grudnia 2022

W związku z powierzeniem mi pełnienia funkcji recenzenta w w/w przewodzie o nadanie stopnia doktora habilitowanego, działając w oparciu o art. 219 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 z późniejszymi zmianami przedkładam ocenę dorobku oraz osiągnięć artystycznych kandydata do stopnia doktora habilitowanego w Dziedzinie Sztuki, w dyscyplinie Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki. Po dokładnym zapoznaniu się z treścią dostarczonej mi dokumentacji stwierdzam, że jej zawartość jest kompletna i poprawnie zredagowana, co umożliwia mi napisanie zleconej opinii.

Podstawowe dane o kandydacie

Dr Jan Piechota jest absolwentem Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, gdzie otrzymał tytuł magistra sztuki w 2011 roku na Wydziale Grafiki, specjalność Projektowanie Graficzne w pracowni dr. hab. Jacka Mrowczyka. W latach 2014-2017 odbył studia doktoranckie na Wydziale Projektowym Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, zakończone uzyskaniem tytułu Doktora Sztuki w 2017 roku, tytuł rozprawy doktorskiej: Pismo eksponowane w wybranych przykładach architektonicznych państw Europy Środkowej (Polski, Słowacji, Czech, Węgier) w latach 1990–2013, którego promotorem był dr hab. Tomasz Bierkowski.

Od 2017 roku dr Jan Piechota jest zatrudniony w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w Warszawie na Wydziale Sztuki Nowych Mediów, gdzie uczy Typografii, Informacji Wizualnej i Metodyki Projektowej. W 2019 roku objął stanowisko adiunkta.

Dorobek artystyczny i naukowy

Pan dr Jan Piechota w swojej pracy zawodowej zajmuje się projektowaniem graficznym wydawnictw i publikacji związanych z wystawami artystów dla instytucji kultury, takich jak Galeria Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach, Fundacja Kultura Obrazu, Muzeum w Gliwicach, Ambasada Japonii w Polsce, Muzeum Miejskie w Tychach. W bogatej działalności projektowej duży obszar dedykowany jest publikacjom poświęconym fotografii od artystycznej po dokumentalną. Zajmuje się również typografią i komunikacją wizualną.

Wśród znaczących i nagradzanych projektów po uzyskaniu doktora sztuki należy przytoczyć zaprojektowanie książki fotograficznej dla fotografi Joanny Helander *Baby patrzą. Fotografie 1976–2012*, projekt identyfikacji wizualnej wystawy Joanny Helander *Baby patrzą. Fotografie 1976–2012*, która miała miejsce w Muzeum Etnograficznym podczas Miesiąca Fotografii w Krakowie, zaprojektowanie książki fotograficznej *Nowe miasto. Nowe widzenie*. Ponadto habilitant został zwycięzcą konkursu Śląska Rzecz w 2019 r. za projekt książki *Wymiennik. Edukacja artystyczna w obiegu otwartym* oraz został wyróżniony w kategorii Twórca lepszego jutra w 2020 r. za projekt książki *Głębokie słuchanie*. Jego projekty były wielokrotnie nominowane w licznych konkursach projektowych.

Zakres działań twórczych i pedagogicznych oraz aktywność konkursowa są szerokie i wychodzą poza lokalność miejsca, w którym pracuje. Jego wcześniejsze prace projektowe wskazują na duże doświadczenie i pogłębianie umiejętności i kompetencji w zakresie pracy zespołowej w kontakcie i komunikacji z artystami, fotografikami, ukierunkowywaniu końcowego projektu na jak największą przejrzystość przekazu w poszanowaniu i zrozumieniu potrzeb odbiorcy.

Na Wydziale Sztuki Nowych Mediów w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w Warszawie realizował międzynarodowe projekty badawcze np. Future Text, poświęcony komunikacji tekstem współtworzony z uczelniami z Niemiec (University of Applied Science Mainz oraz Hochschule Für Gestaltung Schwäbisch Gmünd), Irlandii (Dún Laoghaire Institute of Art, Design + Technology z Dubliną), USA (School of Visual Arts z Nowego Jorku), Japonii (TAMA Art University z Tokio, Kanazawa Gakuin University) oraz studiami projektowymi (Hiromura Design Office i Enex&co z Tokio). Organizował i współorganizował wystawy, konferencje, projekty z kręgu projektowania prospołecznego np. IF – Social Design for Sustainable Cities, we współpracy z Stowarzyszeniem Instytutów Kultury Państw Unii Europejskiej EUNIC, czy NAVIRE AVENIR, współorganizowany przez międzynarodowe środowisko połączone w trosce o pomoc uchodźcom przepływającym się przez Morze Śródziemne. Liczne zadania eksperckie i prowadzone międzynarodowe projekty badawcze świadczą o dużej aktywności pedagogicznej i zaangażowaniu prospołecznym.

Warto tu również nadmienić, że habilitant wykazuje się ogromną konsekwencją w podejmowanych działaniach projektowych i podejściu pedagogicznym. Swoje doświadczenia praktyczne przekazuje na założenia pracy ze studentami, wdrażając i ucząc logiki postępowania, szukania rozwiązań problemów projektowych w oparciu o badania, research i wnikliwe analizy potrzeb odbiorców. Uważam za ogromną zaletę tak dużą spójność w pracy twórczej i założeniach pracy pedagogicznej.

Ocena osiągnięcia wskazanego jako podstawa w postępowaniu

Doktor Jan Piechota jako główne osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym wskazuje zrealizowany w 2019 roku projekt aplikacji internetowej **ABC Architektura Blżej Ciebie. Tychy 1951-1989. Archiwum fotografii miasta**. Projekt został zrealizowany w zespole projektowym wspólnie z projektantką dr Pauliną Urbańską w proporcji udziału 50/50%.

Przygotowując odbiorcę do rozumienia głównych założeń projektu interaktywnego, autor wprowadza nas w trzy wcześniejsze realizacje projektowe *Overview* Filipa Dujardina,

Baby patrzą. Fotografie 1976–2012 Joanny Helander oraz *Portret wewnętrzny* Wojciecha Prażmowskiego, przedstawiając różne sposoby pracy z archiwami fotograficznymi z punktu widzenia projektanta.

Opis projektu **ABC Architektura Blżej Ciebie...** przedstawiony jest klarownie i posiada zrozumiałe wyjaśnienie inspiracji, sposobu pracy oraz określonych celów, jakie miał osiągnąć. Przeprowadzony został bardzo starannie z wykorzystaniem metodologii projektowej, co świadczy o dużej znajomości obszaru, w którym porusza się habilitant. Sam autor opisuje to w dysertacji następująco: „*proces projektowy należy uznać za podstawę projektowania, ponieważ spaja on wszystkie kroki, jakie musi przejść projekt od wstępnego pomysłu po wdrożenie. Uwzględnia zaangażowane w jego powstanie osoby, nie tylko projektantów. Ucząc studentów, staram się przekazać im tę wiedzę, aby mieli świadomość, jaką wartość mogą wnieść do pracy zespołu interdyscyplinarnego będąc projektantami*”. Ten wyznacznik pozwala zaplanować wszystkie działania projektanta i eliminuje niepotrzebne iteracje w zespole poszerzając możliwości pracy o wiedzę z zakresu dziedzin innych specjalistów.

W dobie dynamicznego rozwoju komunikacji opisywanego w latach 60-tych minionego stulecia przez kanadyjskiego teoretyka komunikacji McLuhana, który przewidział rozwój sieci internetowej oraz to, że jako społeczeństwo będziemy „zalewani informacjami”¹ i obrazami, warto zastanowić się nad rolą projektanta w tak zmiennej rzeczywistości. Według doniesień portalu Meta (Facebook) z grudnia 2022 roku codziennie na jego serwerach zamieszczanych jest około 4,5 peta bajtów zdjęć, filmów i wpisów. Big Data, którego przetwarzanie i analiza danych są trudne do uchwycenia, zamiast porządkować zebrane informacje i ułatwiać życie, różnicuje je i potęguje zaburzenie. Bardzo celnie opisał to zjawisko futurolog Gerd Leonard jako disruption. Współcześnie żyjemy w stanie zaburzenia komunikacji poprzez nadmiar przepływu informacji, w okresie zaburzenia rynku oraz zaburzenia systemu wartości². Pojawiająca się nowa rewolucja gigantycznej sieci 5.0 - internetu rzeczy (*ang.* internet of things, IoT), zmienia zupełnie paradygmat usieciowienia człowieka i urządzeń. Świat przyspieszył, a rozwój sztucznej inteligencji (SI) udostępnionej w sieci, która może generować dzięki algorytmom sądowania informacji niezliczone ilości fake-newsów, nie ułatwia życia i dostępu do prawdziwej informacji czy wiedzy.

Nakreślony powyżej kontekst cyberkultury wydaje się być istotny dla zrozumienia pola działań współczesnych projektantów.

Kluczowym problemem, który projektant musi rozwiązać przy porządkowaniu dużej bazy zdjęć, jest takie ustrukturyzowanie dostępu do informacji, które ułatwi wyszukiwanie w archiwum konkretnych treści. To niesie ze sobą konsekwencje przeanalizowania, jakie mogą być potencjalne potrzeby i cele różnych grup odbiorców treści. Doktor Jan Piechota wskazuje kilka istotnych umiejętności i sposobów realizacji projektu, co potwierdza jego kompetencje. Pierwszym jest korzystanie z procesu Double Diamond, wykorzystywanego bardzo często przy

¹ Marshall McLuhan, *Zrozumieć media: Przedłużenia człowieka*, Warszawa 2004.

² Por. wykład Gerda Leonharda, *Disruption and Opportunities in Marketing: Futurist and Keynote Speaker Gerd Leonhard at ANFO 2011*, <http://www.tv.com/web/gerd-leonhard-media-futurist-ceo-the-futures-agency/disruption-and-opportunities-in-marketing-futurist-and-keynote-speaker-gerd-leonhard-at-anfo-2011-2517743/>, url z dnia 20.06.2012 r.;

prototypowaniu innowacyjnych obszarów projektowych. Włączył do tego procesu pracowników muzeum prowadząc warsztatowo spotkania, co dało bardzo dobre rezultaty. Usprawniło m.in. opracowanie metody przygotowania metadanych niezbędnych do dobrego katalogowania zdjęć. Przyspieszyło proces automatyzacji pracy wykluczając niepotrzebne błędy w specjalistycznym nazewnictwie czy autorstwie prac. Pozwoliło w kolejnych etapach opracować najlepsze kategorie wyboru czy doprecyzować interakcję strony. Dało jeszcze dodatkowy rezultat - integrację zespołu interdyscyplinarnego, który ufał różnym kompetencjom swoich członków.

W przedstawionym projekcie widać ogromną ilość pracy włożoną w prawidłowe zdefiniowanie założeń projektowych i dostarczeniu użytkownikom satysfakcjonujących doświadczeń odpowiadających ich potrzebom. Takie podejście przełożyło się również na dość transparentny, nienachalny, maksymalnie komunikatywny design aplikacji i wizualizację baz danych.

W założeniach projektowych „miasta idealnego” jakim miały być Nowe Tychy w okresie PRL-u, widać dużą staranność koncepcyjną architektów, urbanistów. Według wskazań modernistycznych czerpiących z doświadczenia Bauhasu minimalistyczna i funkcjonalna architektura miała się łączyć z dużą ilością terenów zielonych miasta. Tychy są pod tym względem fenomenem, które odsłaniają przed nami po latach fiasko budowania bloków z wielkiej płyty. Technologii, która miała pozwolić na szybsze osiągnięcie celów produkcyjnych, ale bez odpowiedzialności za estetykę, środowisko czy wreszcie etykę pracy czy doboru odpowiednich materiałów. Osiedla pomimo ciekawych koncepcji nie wytrzymują próby czasu, dziś raczej straszą brakiem dbałości o jakość wykonania. Ten wątek świadomie analizuje i podejmuje dr Jan Piechota, ukazując niepowodzenie ówczesnego procesu projektowego, który kontrastuje ze starannie przeprowadzonym procesem projektowym strony internetowej **ABC Architektura Blżej Ciebie...** miasta Tychy. Wizualnie w kodzie kolorystycznym strony, czerpie i nawiązuje do terenów zielonych wykorzystując kolor z dawnych map, struktura strony jest minimalistyczna, przejrzysta z dużą ilością bieli.

Nawigacja w obszarze informacji i przeszukiwanie bazy zdjęć (jedynie poprzez dobór parametrów menu interfejsu) potęguje ułudę koncepcji miasta nastawionego wyłącznie na funkcję. Strona jest maksymalnie funkcjonalna, ale bez możliwości personalizacji wyszukiwania danych czy tworzenia katalogu najciekawszych zdjęć. W mojej ocenie jest to pewien minus. Możliwość personalizacji buduje silniejszą emocjonalną więź z oglądanymi treściami, jak również chęć powrotu do aplikacji i ponownego przeglądania. Konstrukcja narracji bez narracji oddaje całą odpowiedzialność odbiorcy, ale nie każdy odwiedza stronę z chęcią wypełnienia tego braku. Aplikacja pomyślana jest nie tylko jako archiwum fotografii, które ma służyć celom informacyjno-naukowym, ale również element budowania więzi społecznych dla lokalnych mieszkańców. W związku z tym brakuje w niej składników, które mogłyby w tym pomóc mieszkańcom miasta, np. tworzenia grup społecznościowych, lekcji tematycznych, poszerzenia interaktywności odbiorcy.

W opracowaniu brakuje informacji o ilości odwiedzin strony przez ostatnie 3 lata czy uaktualnień. Z punktu widzenia oceny powodzenia projektu istotne byłoby podsumowanie i analiza znaczenia i funkcjonowania aplikacji webowej, ewentualnej zmiany w ramach życia społecznego i jakiegokolwiek informacji zwrotne od użytkowników.

Zdjęcia wykonane przez fotografów okresu Nowych Tychów działają tym mocniej, dając repozytorium stanu faktycznego oraz mentalnego minionej epoki. Są również jak

dla mnie zapisem i przestrogą tego by projektant, architekt, urbanista, wystrzegął się mariażu w swojej twórczości z ideologią, która chwilowo (lata 1951-1989) może wydawać się atrakcyjna, jedynie słuszna, jednak ograniczona tylko do funkcjonalności, pozbawiona humanistycznej wizji człowieka, nie wytrzymuje próby czasu i ostatecznie musi ponieść klęskę.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę przygotowaną dokumentację przedstawionych prac dorobku projektowego, dydaktycznego, naukowego, jak również wysokie kompetencje projektowe przedstawione w dysertacji wraz ze wskazanym osiągnięciem habilitacyjnym wyrażam przekonanie, że dorobek artystyczny, naukowy, popularyzatorski i pedagogiczny pana doktora Jana Piechoty spełnia kryteria art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, właściwe dla postępowań o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki. Z uznaniem dla dokonań habilitanta popieram zatem wniosek o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Ksawery Kaliski